

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ**

ЛЕВШОВА Юлія Олександрівна

УДК 658.511.5:334.012.62

**МЕХАНІЗМ РЕСТРУКТУРИЗАЦІЇ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ
КОРПОРАТИВНОЇ СТРУКТУРИ**

Спеціальність 08.00.04 – економіка та управління підприємствами
(за видами економічної діяльності)

**Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук**

Краматорськ – 2015

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано у Державному вищому навчальному закладі «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України (м. Красноармійськ).

Науковий керівник – доктор економічних наук, професор
Попова Ольга Юріївна,
ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України (м. Красноармійськ),
завідувач кафедри міжнародної економіки.

Офіційні опоненти:

доктор економічних наук, професор **Каїра Зоя Степанівна**, Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України (м. Краматорськ),
завідувач кафедри менеджменту;

кандидат економічних наук **Охтеня Олексій Олександрович**, Інститут економіки промисловості НАН України (м. Київ), старший науковий співробітник відділу проблем моделювання економічних систем.

Захист дисертації відбудеться *28 травня 2015 року о 10:00* на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 12.105.03 у Донбаській державній машинобудівній академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72, ауд. 1319.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Донбаської державної машинобудівної академії Міністерства освіти і науки України за адресою: 84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.

Автореферат розісланий *27 квітня 2015 року*.

В. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, доцент

В. Г. Саєнко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Складні ринкові відносини у вітчизняному економічному просторі стимулюють можливості відходу від традиційного підприємства, обумовлюють економічну доцільність створення великих виробничих об'єднань. Основними чинниками, які спонукають підприємства до об'єднання, є посилення ринкової конкуренції, прагнення до зменшення виробничих витрат; необхідність зниження ризиків, небезпеки та загроз диверсифікації виробництва; централізація маркетингової діяльності; необхідність підвищення ефективності виробництва, розширення ринків збуту, залучення інвестицій та потреба у фінансовому оздоровленні виробництва.

У результаті розвитку ринкових відносин виникла об'єктивна необхідність створення нових форм промислових об'єднань, здатних до концентрації виробничого і фінансового потенціалу. За відсутності у держави можливостей фінансування великих проектів у промисловій сфері гостро постала проблема налагодження взаємодії між фінансовими інститутами, що з'явилися, і виробничими підприємствами.

Головні причини створення різних видів корпоративних структур полягають у прагненні отримати синергетичний ефект, який виникає завдяки економії масштабу виробництва через концентрацію капіталу та виробництва; єдиній інфраструктурі та можливості маневрування капіталом, потужностями, потоками сировини і продукції; необхідності створення ефективно керованої організації виробництва та збуту готової продукції, яка обумовлена природними, технологічними й економічними чинниками; сприянні інтеграції та конкурентоспроможності вертикально структурованих компаній на світовому ринку; зростанні капіталізованої вартості об'єднаної компанії.

Усе це надало нового імпульсу розвитку досліджень щодо формування корпоративних структур та управління їх ефективністю в умовах ринкової економіки. В Україні дану проблему розглядають В. Амітан, О. Амоша, С. Аптекарь, Д. Лук'яненко, Н. Рекова, О. Щербаков та ін. Теоретичним і практичним питанням, пов'язаним з оцінкою ефективності діяльності великих корпоративних структур, присвячено праці відомих західних економістів, таких як Е. Альтман, Д. Бекай, М. Бішоп [*M. Bishop*], М. Блієр [*M. Blier*], Б. Джордан [*B. Jordan*], Д. Кемпбел [*J. Campbell*], Г. Коллінгз [*G. Collins*], К. Крістенсен [*C. Christensen*], Д. Логофет, Р. Нельсон [*R. Nelson*], М. Портер [*M. Porter*], С. Рід [*S. Reed*], С. Рос [*S. Ross*], В. Томас [*W. Thomas*], Ч. Френк [*C. Frank*], М. Фрідман [*M. Friedman*], Й. Шумпетер [*J. Schumpeter*].

Великий досвід створення та реструктуризації різних корпоративних структур відображено в роботах зарубіжних авторів Дж. Мітчелла [*J. Mitchell*], А. Самсона [*A. Sampson*], Л. Тернера [*L. Turner*], Д. Ергіна [*D. Yergin*]. Проблеми реформування енергетичної галузі та підвищення ефективності її функціонування досліджують вчені А. Глотов, З. Каїра, Н. Канарська, Ю. Костін, В. Морозов, О. Охтень, Н. Петрова, О. Попова, А. Тищенко та ін.

Віддаючи належне науковому та практичному значенню праць названих авторів, слід підкреслити, що потребує подальшого розвитку методологія управління корпоративними структурами в енергетичній галузі України. Конкретні шляхи й інструменти

реструктуризації виробничих потужностей корпорацій залишаються недостатньо дослідженими. Вищезазначене обумовило вибір теми дисертації, її мету і завдання.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства науки і освіти України за темою «Науково-технічне і методичне забезпечення управління ресурсним потенціалом розвитку підприємства» (номер держреєстрації 0113U0058, 2013–2014 рр.), у межах якої розроблено науково-методичні положення щодо реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури енергетичної галузі.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є обґрунтування теоретико-методичних засад, розробка методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо формування дієвого механізму реструктуризації виробничих потужностей підприємств корпоративної структури енергетичної галузі.

Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань: узагальнити еволюцію наукових поглядів та теоретико-методичних підходів до дослідження стану виробничих потужностей та процесу їх реструктуризації в межах корпоративних структур;

виокремити недоліки існуючої системи корпоративної структури підприємств енергетичної галузі України, визначити типологію джерел їх економічного зростання з урахуванням особливостей функціонування корпоративних структур у галузі;

розробити концептуальні положення процесу реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури;

обґрунтувати науково-методичний підхід до оцінки збалансованості виробничих потужностей корпоративної структури;

удосконалити методичний підхід до реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури;

розвинути механізм реструктуризації виробничих потужностей енергетичної компанії на основі економіко-математичної моделі збалансованості попиту та пропозиції продукції корпоративної структури;

сформувати організаційно-інформаційне забезпечення процесу реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури.

Об'єктом дослідження є процеси реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури.

Предмет дослідження – теоретико-методичні засади та практичні аспекти побудови механізму визначення збалансованої структури виробничих потужностей енергетичної компанії на основі оцінки взаємодії її структурних підрозділів.

Методи дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження становлять роботи вітчизняних і зарубіжних учених у сфері управління розвитком промислових підприємств. Методологічним апаратом є системний та процесний підходи, з використанням яких розроблено концептуальні положення і механізм реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури.

Інформаційною базою дисертації є законодавчі акти Верховної Ради України, укази Президента України, постанови Кабінету Міністрів України, дані Державної служби статистики України та Донецького обласного управління статистики, фінансово-економічна звітність підприємств енергетичної галузі, результати наукових до-

сліджень ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України, власні дослідження.

У процесі дослідження використано систему загальнонаукових і спеціальних методів: абстрактно-логічний – для уточнення сучасної парадигми реструктуризації корпоративних структур; теоретичного узагальнення, системного й економічно-історичного аналізу – для критичного аналізу стану енергетичної галузі України, визначення протиріч щодо структури виробничих потужностей енергетичних корпоративних структур й ефективності їх використання; системний підхід, методи аналізу та синтезу – для обґрунтування концепції реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури, системи принципів її реалізації; системно-структурний аналіз – для формування методологічних засад та методичних рекомендацій щодо оцінки взаємодії структурних підрозділів у межах технологічного ланцюга; багатовимірний статистичний аналіз – для виявлення перспективних тенденцій зміни попиту на електроенергію в межах промислового регіону; методи багатокритеріальної оптимізації – для формування оптимальної структури виробничих потужностей корпорації; процесне моделювання – для побудови інформаційної моделі управління реструктуризацією корпоративної структури.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в удосконаленні теоретичних положень, розробці науково-методичних підходів щодо реструктуризації виробничих потужностей підприємств корпоративної структури енергетичної галузі України. До основних наукових результатів роботи належать такі:

уперше:

запропоновано концептуальні положення процесу реструктуризації виробничих потужностей корпоративних структур, які, на відміну від існуючих, передбачають урахування впливу на ефективність діяльності корпорації внутрішніх (на основі показника взаємодії ланок технологічного ланцюга) та зовнішніх (на основі коефіцієнту збалансованості попиту і пропозиції на продукцію) чинників, що дає змогу конкретизувати обсяги й напрями перерозподілу інвестиційних коштів корпоративної структури та досягти їх максимальної віддачі;

удосконалено:

науково-методичний підхід до оцінки збалансованості виробничих потужностей інтегрованої енергетичної компанії, в основу якого покладено показники потенційного випуску продукції та взаємодії ланок технологічного ланцюга, що враховує рівень завантаження виробничих потужностей окремих підприємств, які входять до складу корпоративної структури, що дозволяє оптимізувати витрати на утримання виробничих фондів підприємств-партнерів;

методичний підхід до реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури, який на відміну від існуючих враховує порівняльні оцінки прогнозів попиту та пропозиції продукції, які побудовано на основі комплексу моделей, що відображають взаємозв'язки в реальному секторі економіки, враховує особливості споживання енергії у промисловому регіоні, та дозволяє визначити критичні моменти і становить основу для формування оптимальної структури виробничих потужностей, яка дасть можливість максимально задовольнити попит на продукцію та запобігти необхідності утримувати надмірні виробничі фонди;

механізм реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури, який враховує синтез процесів, процедур, сукупність елементів, методів, моделей та інструментів, які дозволяють ідентифікувати рівень взаємодії структурних підрозділів корпоративної структури в межах технологічного ланцюга; спрогнозувати попит на продукцію та сформуванню оптимальну структуру виробничих потужностей компанії шляхом балансування попиту та пропозиції, що в поєднанні забезпечує ефективне функціонування корпоративної структури відповідно до встановленої мети й критеріїв ефективності;

дістали подальшого розвитку:

теоретичне уявлення процесу реструктуризації виробничих потужностей як комплексу структурних змін у виробничій діяльності підприємств, які спрямовано на зростання ефективності виробництва та покращення його інвестиційної привабливості, що дозволяє підвищити обґрунтованість формування теоретико-методичних підходів до дослідження стану виробничих потужностей та вибору найбільш дієвих методів та інструментів механізму реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури;

типологія джерел економічного зростання підприємств енергетичної галузі України, яка на відміну від існуючих класифікацій більш системно розкриває взаємодію між виробничими потужностями корпоративної структури та попитом на продукцію галузі, враховує специфічні особливості функціонування корпоративних структур у вугледобувній та енергетичній галузях, що дозволяє обґрунтувати доцільність реструктуризації виробничих потужностей та виокремити напрями формування дієвого механізму реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури;

організаційно-інформаційне забезпечення процесу реструктуризації виробничих потужностей, в основу якого покладено модель, що побудована на основі стандарту моделювання процесів *IDEFO*, яка системно об'єднує окремі інформаційні потоки і процеси перетворення інформації, що дозволяє впорядкувати інформаційні потоки, необхідні для прийняття управлінських рішень, та синхронізувати взаємодію підприємств-партнерів корпоративної структури при вирішенні питань управління реструктуризацією виробничих потужностей шляхом перерозподілу управлінських функцій між відповідними управлінськими структурами.

Практичне значення одержаних результатів полягає в розробці науково-методичних пропозицій та рекомендацій щодо оцінки попиту на електроенергію та його балансування з виробничим потенціалом підприємств енергетичної галузі, які входять до корпоративної структури. Це дозволить збільшити обґрунтованість рішень щодо формування структури виробничих потужностей, знизити втрати корпоративних структур на утримання надлишкових потужностей і підвищити ефективність їх господарської діяльності.

Значення одержаних результатів обумовлене їх використанням у діяльності ДТЕК – енергетичного підрозділу *System Capital Management*, зокрема, при оцінці економічної ефективності окремих виробничих підрозділів корпорації та побудові оптимальної виробничої структури енергетичної компанії на основі взаємодії підприємств у межах технологічного ланцюга (довідка від 27.08.2014 № 04/5352). Основні положення щодо формування стратегії розвитку корпоративних структур енергетичної

галузі, вдосконалення виробничих потужностей вугільних та енергогенеруючих підприємств з урахуванням прогнозів попиту на електроенергію та енергоресурси дозволяють підвищити наукове обґрунтування консалтингових послуг, які надає Донецька торгово-промислова палата (довідка від 10.09.2014 № 01/4112). Результати наукових досліджень упроваджено в навчальний процес ДВНЗ «Донецький національний технічний університет» Міністерства освіти і науки України при викладанні дисциплін «Економіка підприємства», «Управління інвестиціями», «Обґрунтування управлінських рішень», «Управління проектами» (довідка від 22.09.2014 № б/н).

Особистий внесок здобувача. Дисертацію виконано здобувачем самостійно, в ній запропоновано авторський підхід до вирішення наукового завдання щодо реструктуризації виробничих потужностей корпоративних структур енергетичної галузі України. Внесок дисертанта в роботи, опубліковані у співавторстві, конкретизовано у списку публікацій.

Апробація результатів дисертації. Основні наукові положення та одержані результати дослідження обговорювались і були схвалені на: VI Міжнародній науково-практичній інтернет-конференції *MPSESM-VI* «Современные проблемы моделирования социально-экономических систем» (Харків, 2014 р.); Міжнародній конференції студентів і молодих вчених «Століпінські читання» (Севастополь, 2013 р.); III Міжнародній науково-практичній конференції «Економіка та менеджмент: перспективи розвитку» (Суми, 2013 р.); V Міжнародній науково-практичній Інтернет-конференції молодих вчених і студентів «Розвиток міжнародних відносин та зовнішньоекономічної діяльності підприємств за сучасних умов» (Донецьк, 2012 р.).

Публікації. Основні положення дисертації опубліковано в 11 наукових працях, з яких сім статей у наукових фахових виданнях (у тому числі одна стаття – у виданні, включеному до міжнародних наукометричних баз, одна публікація в іноземному періодичному виданні), чотири публікації у матеріалах конференцій. Загальний обсяг публікацій становить 5,21 ум.-друк. арк., з них особисто автору належить 3,01 ум.-друк. арк.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (182 найменування на 17 сторінках) і п'яти додатків (на 11 сторінках), містить 21 таблицю та 27 рисунків. Повний обсяг роботи становить 224 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні засади реструктуризації виробничих потужностей корпоративних структур**» досліджено теоретико-методичні підходи до реструктуризації виробничих потужностей, розглянуто сутність корпоративних структур, визначено особливості формування виробничого потенціалу корпорацій енергетичної галузі, обґрунтовано концептуальні положення реструктуризації їх виробничих потужностей.

Доведено, що передумовами корпоратизації виступає прагнення до підвищення якості та ефективності управління, бажання знизити податкове навантаження, можливість диверсифікації виробництва і використання тимчасово вільних ресурсів. За результатами аналізу категорії «корпоративна структура» запропоновано визна-

чення інтегрованої структури як об'єднання економічних суб'єктів господарювання з метою спільної реалізації єдиної стратегії розвитку за рахунок розширення та поглиблення виробничо-технологічних зв'язків, сумісного використання ресурсів, об'єднання капіталів, створення сприятливих умов для здійснення економічної діяльності та усунування взаємних бар'єрів. Одним з різновидів корпоративної структури є інтегрована корпоративна структура, яку доцільно розглядати як об'єднання власності підприємств різних організаційно-правових форм, що здійснюють послідовні стадії технологічного ланцюга, який включає етапи отримання ресурсів, виробництва сировини і матеріалів, виготовлення та реалізації готової продукції споживачу, а також передбачає контроль за використанням виробничих потужностей, трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

В Україні сукупна кількість корпоративних структур становить 5879 одиниць, із них корпорацій – 836, концернів – 350, консорціумів – 94, що складає 0,43 % від загальної кількості. З урахуванням існуючих 24813 акціонерних товариств частка суб'єктів господарювання, що є основою для формування корпоративного сектору в Україні, підвищується до 2,24 %.

Однією з галузей економіки України, де зосереджено найбільшу частину корпоративних структур, є енергетична. Динаміка та рівень попиту на електроенергію в країні та регіоні свідчать про економічне зростання, відображають рівень і темпи науково-технічного прогресу, характеризують якість життя населення країни. Однак на сьогодні галузь забезпечує потреби країни у первинних паливно-енергетичних ресурсах приблизно на 47 %, у той же час потреби в електроенергії задовольняються в Україні виключно за рахунок власного виробництва. Структуру потужності електростанцій, які працюють в Україні, та обсяг виробництва електроенергії наведено в табл. 1.

Таблиця 1

Потужність електростанцій і виробництва електроенергії

Рік	Усі електростанції		у тому числі					
			гідроелектростанції		теплові		атомні	
	потужність, млн кВт-год.	виробництво електроенергії, млрд кВт-год.	потужність, млн кВт-год.	виробництво електроенергії, млрд кВт-год.	потужність, млн кВт-год.	виробництво електроенергії, млрд кВт-год.	потужність, млн. кВт-год.	виробництво електроенергії, млрд кВт-год.
1980	43,9	236,0	4,0	13,4	37,5	208,4	2,4	14,2
1990	55,6	298,5	4,7	10,7	37,1	211,6	13,8	76,2
2000	52,9	171,4	4,7	11,5	36,3	82,6	11,8	77,3
2005	52,6	186,1	4,7	12,5	34,9	84,7	12,8	88,8
2010	54,6	188,8	5,5	13,2	35,2	86,5	13,8	89,2
2011	54,6	195,9	5,5	11,0	35,0	93,6	13,8	90,3
2012	55,0	198,9	5,5	11,0	35,1	97,1	13,8	90,1
2013	55,9	194,4	5,5	14,5	35,6	95,5	13,8	83,2

Джерело: узагальнено автором за матеріалами Державної служби статистики України, Міністерства енергетики та вугільної промисловості України.

Враховуючи, що електроенергетика є основою розвитку економіки країни, та з метою пом'якшення впливу зовнішніх негативних чинників, визначено, що форму-

вання корпоративної структури інтегрованих енергетичних компаній має не лише базуватись на досягнутому рівні використання ресурсів, але і враховувати потенційні можливості виробництва щодо використання ресурсів і одержання синергетичного ефекту на кожному етапі технологічного ланцюга. Реалізація даної мети можлива за рахунок реструктуризації виробничих потужностей – процесу структурних змін у виробничій діяльності, спрямованих на зростання ефективності виробництва, підвищення конкурентоспроможності корпоративної структури та продукції, що випускається, та на покращення інвестиційної привабливості підприємств-учасників. Виробничі потужності корпоративної структури відображають максимально можливий випуск готової до реалізації продукції у встановлені терміни при ефективному використанні виробничого потенціалу компанії. Склад, структура та обсяг виробничих потужностей мають відповідати факторам ринкового оточення та забезпечувати оптимальне розподілення робочих завдань у виробничих підрозділах корпорації.

На основі аналізу теоретико-методологічних і методичних підходів до вирішення завдань формування оптимальної структури виробничих потужностей сформульовано концептуальні положення реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури енергетичної галузі. У загальному вигляді зв'язок основних елементів теоретико-методологічного, методичного, інструментального, модельного й організаційного рівнів механізму подано у вигляді концептуальної схеми (рис. 1).

Рис. 1. Концептуальна схема реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури

Практична реалізація концептуальних положень спрямована на забезпечення відповідності виробничих потужностей підприємств-учасників ринковому попиту на продукцію, встановленим пріоритетам та можливостям розвитку корпоративної структури, які надаються зовнішнім економічним середовищем. Але абсолютна збалансованість потужностей є вельми проблематичною внаслідок невизначеності параметрів зовнішнього середовища та змін внутрішнього потенціалу корпоративної структури. Реструктуризацію виробничих потужностей корпоративної структури визначено як процес, спрямований на створення умов для ефективного використання основних факторів виробництва.

Реструктуризація виробничих потужностей корпоративної структури на основі збалансованості попиту та пропозиції на продукцію і взаємодії ланок технологічного ланцюга передбачає побудову відповідного організаційно-економічного механізму, який складається з відносно замкнутих взаємопов'язаних блоків: оцінка взаємодії структурних підрозділів корпоративної структури в межах технологічного ланцюга; прогнозування попиту на продукцію; формування оптимальної структури виробничих потужностей компанії шляхом балансування попиту і пропозиції (рис. 2).

Рис. 2. Механізм реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури

Реалізація запропонованого механізму реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури дозволить поступово вносити необхідні зміни до ор-

ганізаційно-економічної структури корпорації, скоротити часові та фінансові витрати, пов'язані з упровадженням запропонованих положень.

У другому розділі «Методичне забезпечення реструктуризації виробничих потужностей енергетичної компанії» визначено особливості формування та використання виробничих потужностей корпоративних структур енергетичної галузі, удосконалено механізм прогнозування попиту на електроенергію в межах промислового регіону, запропоновано модель обґрунтування управлінських рішень щодо реструктуризації виробничих потужностей на основі збалансованості попиту та пропозиції.

У рамках наукового дослідження здійснено апробацію методики аналізу ефективності створення інтегрованих корпоративних структур на прикладі конкретних підприємств: ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля» (10 шахт), ПАТ «ДТЕК Добропільська ЦЗФ», ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» та ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго», які входять до найбільшої приватної вертикально інтегрованої енергетичної компанії України. За результатами аналізу доведено позитивну динаміку після включення підприємств до інтегрованої структури: обсяги виробництва та передачі електроенергії в натуральному вираженні зросли за три роки в середньому на 10–12 %; витрати на 1 грн товарної продукції зменшились на 5–8 %, що свідчить про досягнення цілей вертикальної інтеграції – скорочення витрат виробництва та оптимізацію структури витрат; зростання заробітної плати склало в середньому 57,9 %. У 2013 р. усі розглянуті підприємства мали зростання чистого прибутку та позитивну рентабельність виробництва продукції. Встановлено, що у процесі корпоратизації поліпшуються результати діяльності як корпоративної структури, так і її окремих складових.

Важливою умовою, яка впливає на розвиток виробничих потужностей корпоративної структури, є поліпшення взаємодії всіх ланок технологічного ланцюга, що визначає нормальний перебіг виробничого процесу та реалізацію виробничої програми. Контроль діяльності в межах технологічного ланцюга як сукупності партнерів передбачає аналіз взаємодії підприємств-учасників. Показник оцінки взаємодії ланок технологічного ланцюга:

$$IP = \frac{E_{il}}{\bar{E}_{ch}} \quad (1)$$

де IP – показник взаємодії ланок технологічного ланцюга; E_{il} – інтегральна ефективність технологічного ланцюга:

$$E_{il} = \frac{P_{kor}}{BA_{kor} + B_{kor}} \quad (2)$$

\bar{E}_{ch} – середнє хронологічне значення показників ефективності окремих підприємств, які входять до технологічного ланцюга:

$$\bar{E}_{ch} = \frac{1}{n-1} \left(\frac{E_1}{2} + \sum_{i=2}^{n-1} E_i + \frac{E_n}{2} \right) \quad (3)$$

де E_1 – ефективність першого підприємства технологічного ланцюга; E_i – ефективність i -го підприємства; E_n – ефективність n -го підприємства технологічного ланцюга; n – кількість підприємств-учасників технологічного ланцюга ($n > 1$); P_{kor} – чистий прибуток корпоративної структури; BA_{kor} – валові активи корпоративної структури:

$$BA_{kor} = \left(\sum_{i=1}^n BA_i \right) - \left(\sum_{j=1}^k \sum_{i=1}^n DZ_{ij} \right) \quad (4)$$

де BA_i – валові активи i -го підприємства технологічного ланцюга; DZ_{ij} – дебіторська заборгованість i -го підприємства-учасника від наступного в технологічному ланцюгу; k – кількість технологічних ланцюгів, що діють у рамках корпоративної структури; B_{kor} – витрати на утримання управлінського апарату корпоративної структури.

Для оцінки ефективності діяльності ДТЕК на основі показників відповідності діяльності підприємств, які входять до корпоративної структури, розраховано інтегральний показник взаємодії ланок одного з технологічних ланцюгів «видобуток – збагачення – генерація – розподіл» (табл. 2).

Таблиця 2

Розрахунок інтегрального показника взаємодії ланок технологічного ланцюга «видобуток – збагачення – генерація – розподіл» компанії ДТЕК

Учасники технологічного ланцюга	P_i тис. грн	BA_i тис. грн	DZ_{ij} тис. грн	E_i	\bar{E}_{ch}
ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля»	354570	9423832	-	0,0376	0,1062
ПАТ «ДТЕК Октябрська ЦЗФ»	21315	159028	20859	0,1340	
ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго»	1395163	9127078	933742	0,1529	
ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго»	91088	3568112	736037	0,0255	
Управляюча компанія	P_{kor} тис. грн	B_{kor} тис. грн	BA_{kor} тис. грн	E_{fl}	IP
ДТЕК	3332	2324	20682556	0,0906	0,8536

де P_i – чистий прибуток i -го підприємства.

Одержане значення показника взаємодії ($IP < 1$) вказує на низьку узгодженість і відсутність синергетичного ефекту від інтеграції підприємств у межах корпоративної структури. Аналогічно розраховано значення показника взаємодії для інших технологічних ланцюгів, вони належать до інтервалу $[0,687; 0,973]$, що дозволило встановити необхідність реструктуризації виробничих потужностей ДТЕК по окремих технологічних ланцюгах.

Виявлено особливості виробництва та споживання електроенергії як продукту та доведено, що цей продукт в значній кількості не можна виробити та закупити про запас в очікуванні поліпшення кон'юнктури, збільшення тарифів на електроенергію чи перебоїв в енергопостачанні. Звідси випливає вимога до великої точності прогнозів попиту, особливо з урахуванням високої часової та капіталомісткості галузі. Для прогнозування попиту на електроенергію запропоновано використовувати комплекс моделей, які враховують як зовнішній вплив, так і особливості споживання енергії у промисловому регіоні. Графічну взаємодію моделей наведено на рис. 3.

Модель електроємності економіки призначена для прогнозування споживання електроенергії за допомогою методу прямого рахунку з використанням укрупненої структури ключових компонент та може бути представлена системою рівнянь, які відображають взаємозв'язки між реальним сектором, державним сектором і домогосподарствами:

$$\frac{dE_{GDP}}{dt} = \sum_i \frac{dDg_i}{dt} + \frac{dDd}{dt} \quad (5)$$

де E_{GDP} – електроємність ВВП; Dg_i – споживання електроенергії у i -й галузі; Dd – споживання електроенергії домогосподарствами, t – період.

Ключовими результуючими показниками моделі є обсяги спожитої електроенергії в галузях економіки та населенням.

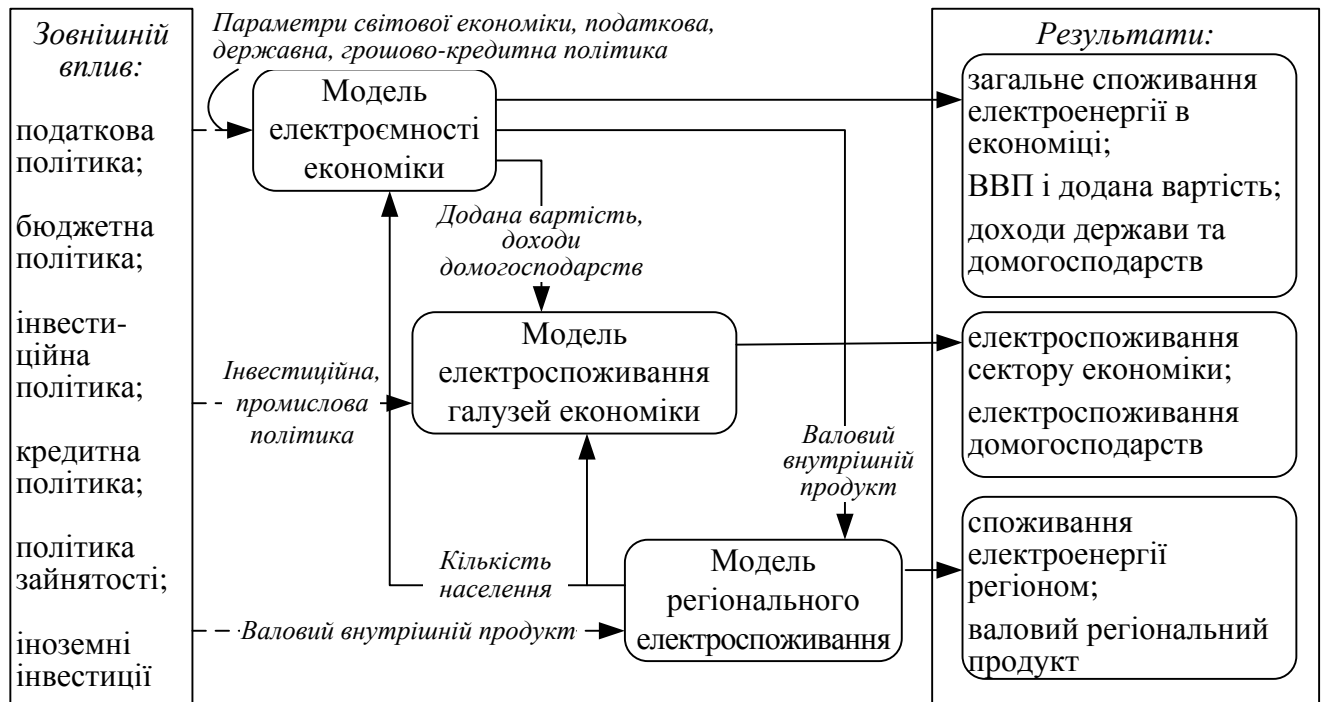

Рис. 3. Взаємодія комплексу моделей прогнозування електроспоживання

Запропоновану модель використано для прогнозування попиту на електроенергію в межах Донецької та Дніпропетровської областей. За результатами розрахунків споживання електроенергії у Дніпропетровській області в 2014 р. з імовірністю 95 % має скласти 25159,3 млн кВт·год. Зміна показника пов'язана, з одного боку, зі збільшенням чисельності населення області, з іншого – зі зниженням електроємності регіонального валового продукту. У результаті порівняння прогнозу попиту з обсягом генерації ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» (16027,2 млн кВт·год. у 2013 р.) та передачі електроенергії ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» (22579,7 млн кВт·год.) встановлено необхідність збільшення виробничих потужностей щодо генерації електроенергії з метою задоволення потреб споживачів. У даний час задоволення потреби регіонів в електроенергії відбувається за рахунок використання підприємств атомної та гідроенергетики, які не входять до складу ДТЕК.

Збільшення обсягів виробництва електроенергії підприємствами ДТЕК зменшить енергетичну напруженість у промислових регіонах України. Таким чином, мета реструктуризації виробничих потужностей полягає у формуванні збалансованої структури виробничих площ і устаткування, сукупного обсягу робочої сили з метою максимального задоволення попиту на продукцію.

Запропонований методичний підхід реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури (рис. 4) дозволяє детально проаналізувати наявні ви-

робничі потужності та розробити програму реструктуризації з урахуванням балансування попиту і пропозиції в межах взаємодії ланок технологічного ланцюга. Проведення економічно обумовленої та ефективної реструктуризації корпоративної структури спрямовано на усунення порушень рівноваги з використанням виробничих потужностей в якості інструменту стабілізації системи. Слід відмітити, що формування програми реструктуризації повинно здійснюватися з урахуванням обмежень та регулюючих впливів технологічних ланцюгів.

Розподіл інвестицій у процесі реструктуризації виробничих потужностей може бути подано через математичну модель підтримання рівноваги попиту та пропозицію на продукцію:

$$\left\{ \begin{array}{l} IP^t \rightarrow \max; \\ Z^t \rightarrow \max; \\ \sum_{i=1}^N y_m \cdot x_{it} \leq Y_{mt} + \sum_{t=1}^T \Delta Y_{mt}; \\ \sum_{i=1}^N u_m \cdot x_{it} \leq U_{mt} + \sum_{t=1}^T \Delta U_{mt}; \\ \sum_{i=1}^N w_m \cdot x_{it} \leq W_{mt} + \sum_{t=1}^T \Delta W_{mt}; \\ \sum_{i=1}^N I_i^t \leq I_{\max}^t; \\ x_{it} \leq Q_{it}; \\ m = \overline{1, M}; t = \overline{1, T}; i = \overline{1, N}. \end{array} \right. \quad (6)$$

де t – індекс року планового періоду; i – індекс об'єкту виробничих потужностей; Q_{it} – необхідний обсяг робіт на n -му об'єкті в t -му році, тис. грн; m – індекс ресурсів, що мають для розвитку виробничих потужностей компанії; y_m – норматив витрат матеріальних ресурсів m -го виду; u_m – норматив витрат трудових ресурсів m -го виду; w_m – норматив витрат основних засобів m -го виду; Y_{mt} , U_{mt} , W_{mt} – наявність у t -му році матеріальних, трудових ресурсів та основних засобів для робіт щодо реструктуризації виробничих потужностей виду m , відповідно; x_{it} – обсяг робіт, необхідних для підтримки процесу реструктуризації в t -му році на i -му об'єкті виробничих потужностей, тис. грн; ΔY_{mt} , ΔU_{mt} , ΔW_{mt} – прирости матеріальних та трудових ресурсів, основних засобів у кожному році планового періоду, тис. грн; I_i^t – запланований обсяг інвестицій у t -му році за об'єктом i ; I_{\max}^t – загальний максимальний обсяг інвестицій у t -му році; Z^t – рівень задоволення попиту на продукцію у t -му році.

Дана модель передбачає пріоритетність підвищення ефективності процесів реструктуризації виробничих потужностей з урахуванням їх взаємодії в межах технологічного ланцюга. Коефіцієнт збалансованості попиту та пропозиції виступає основою для операції упорядкування об'єктів, як міра переваги того чи іншого варіанту реструктуризації виробничих потужностей компанії. Практичне використання моделі дозволяє обрати найкращий варіант реструктуризації в умовах обмеженості ресурсів та дозволяє зберегти загальну рентабельність компанії. Це сприяє концентрації інвестицій на обмеженій кількості об'єктів та ефективному їх використанні.

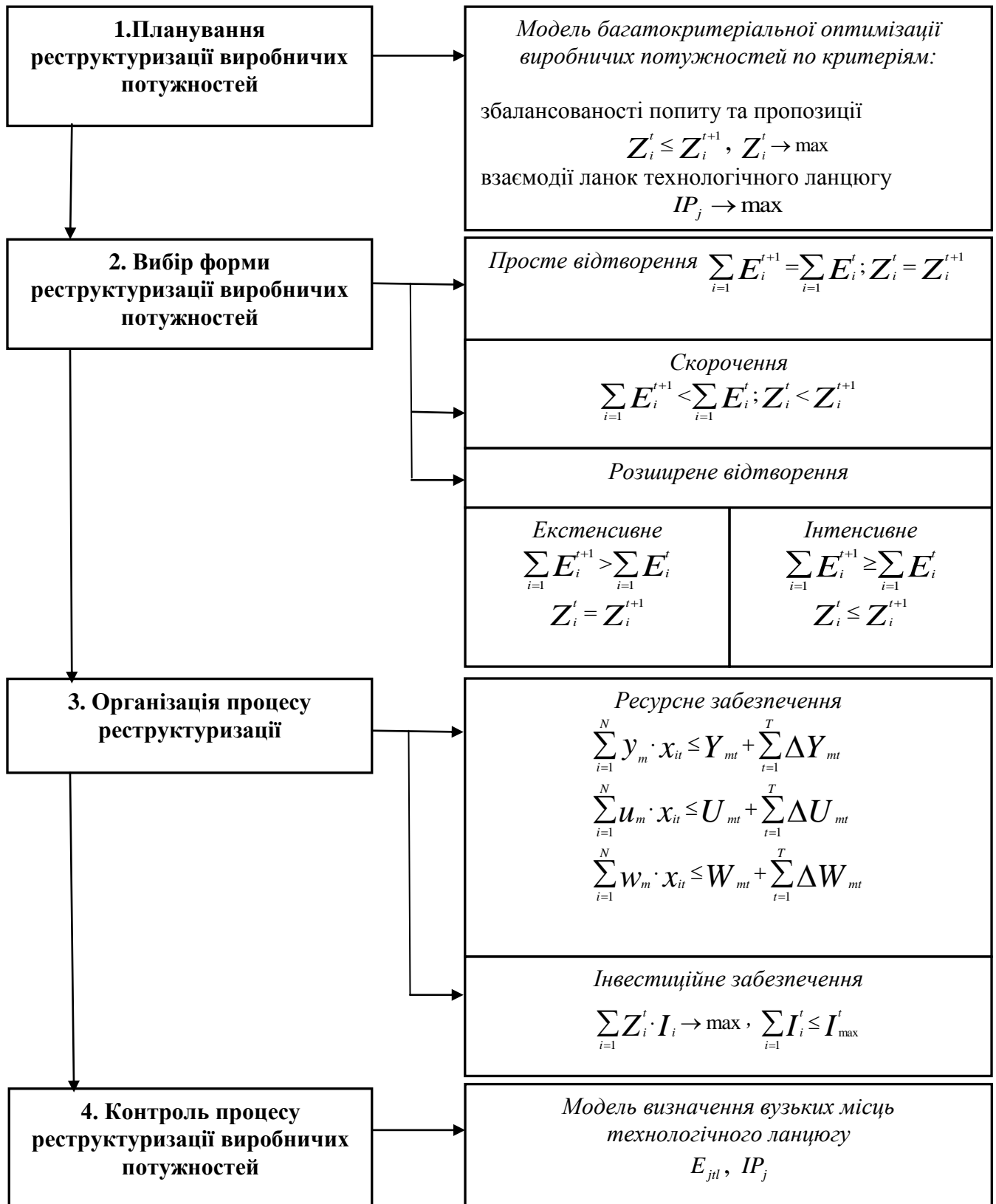

Рис. 4. Методичний підхід до реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури

У третьому розділі «**Реалізація механізму управління виробничими потужностями корпоративної структури**» запропоновано організаційно-інформаційне забезпечення, необхідне для впровадження концептуальних положень щодо реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури енергетичної галузі; розроблено процесну інформаційну модель управління реструктуризацією; наведено результати апробації наукових положень та оцінку ефективності використання запропонованих науково-методичних підходів і практичних рекомендацій на прикладі компанії ДТЕК.

Управління всіма процесами, пов'язаними з реструктуризацією виробничих потужностей ДТЕК, покладається на департамент дирекції зі стратегії та розвитку бізнесу. З метою вдосконалення управлінських функцій пропонується використовувати процесний підхід, який передбачає: виділення основних і допоміжних підпроцесів реструктуризації та закріплення за кожним власника відповідного процесу; визначення зон відповідальності; зміни організаційної структури лише у випадках, коли проблему неможливо вирішити шляхом зміни бізнес-процесів. Процесний підхід до управління реструктуризацією виробничих потужностей дозволив підвищити ефективність роботи, не піддаючи всю корпоративну структуру реорганізації.

Корпоративна інформаційна система управління виробничими потужностями забезпечує підтримку прийняття управлінських рішень на основі автоматизації відповідних процесів та процедур (рис. 5).

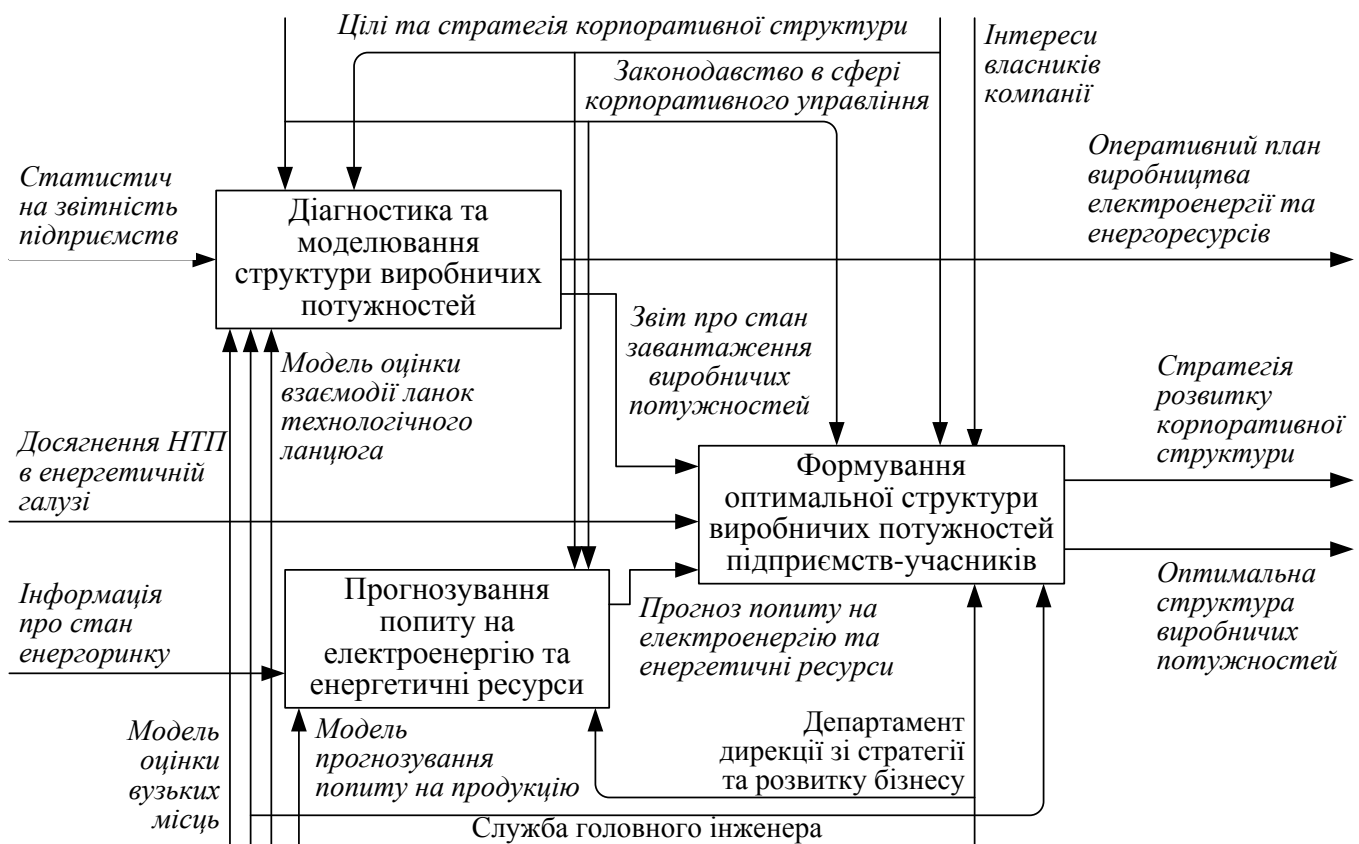

Рис. 5. Інформаційна модель реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури енергетичної галузі

Запропонований модельний комплекс забезпечує логічне відображення структури проектних продуктів процесу реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури та служить основою для формування інформаційно-аналітичної моделі розвитку компанії в цілому.

У результаті використання механізму реструктуризації виробничих потужностей у межах ланцюга ПАТ «ДТЕК Павлоградвугілля» – ПАТ «ДТЕК Добропільська ЦЗФ» – ПАТ «ДТЕК Дніпроенерго» – ПАТ «ДТЕК Дніпрообленерго» виявлено вузькі місця технологічного ланцюга «видобуток – збагачення – генерація – розподіл». Встановлено, що найбільш проблемною є ланка «генерація електроенергії». Здійснено конкурсний відбір інвестиційних проектів щодо реструктуризації виробничих потужностей ДТЕК. Основним критерієм при його проведенні є технологічна цінність (K_{it}), що характеризує щоденну ефективність виробництва продукції, яка може бути використана в рамках технологічного ланцюга:

$$K_{it} = \frac{V}{S * T_{it}} \quad (7)$$

де V – результат виробництва продукції в рамках технологічного ланцюга; S – витрати на виробництво продукції; T_{it} – тривалість технологічного циклу виробництва продукції.

Оцінка майбутніх витрат і результатів виконується в межах розрахункового періоду, тривалість якого обмежено терміном окупності.

Для подолання вузьких місць технологічного ланцюга запропоновано збільшити частку генерації електроенергії за рахунок використання альтернативних джерел, а саме вітроенергетики. Заплановані на 2014 р. витрати на придбання ресурсів для реалізації інноваційного проекту (15 вітроустановок) складають 690,097 млн грн, витрати монтажу вітроустановок – 3,74 млн грн, інфраструктурні роботи – 3,85 млн грн, допоміжні роботи – 3,62 млн грн. Відповідно до результатів аналізу оптимальні інвестиції у реструктуризацію енергогенеруючих потужностей складають 701,297 млн грн. Період окупності інвестиційного проекту – 4,8 року.

Таким чином, розроблений механізм реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури дозволить поступово вносити необхідні зміни до структури управління компанією, скоротити часові та фінансові витрати, пов'язані з упровадженням запропонованих положень і, як наслідок, підвищити збалансованість виробничого потенціалу корпоративної структури та поліпшити результати її фінансово-господарської діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації наведено теоретичні узагальнення та запропоновано нове вирішення актуального завдання розвитку теоретичних положень, розробки науково-методичних підходів і практичних рекомендацій щодо реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури енергетичної галузі. У результаті дослідження одержано такі висновки:

1. Аналіз існуючих підходів до теорії корпоратизації промислових підприємств дозволив дійти висновку про необхідність удосконалення методичних підходів до побудови корпоративних структур, які б ураховували специфіку діяльності

промислових підприємств України. Узагальнено еволюцію наукових поглядів та теоретико-методичних підходів до дослідження стану виробничих потужностей та процесу їх реструктуризації в межах корпоративних структур. Запропоновано визначення реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури як процесу структурних змін у виробничій діяльності, які спрямовано на зростання ефективності виробництва, підвищення конкурентоспроможності корпоративної структури та продукції, що випускається, на покращення інвестиційної привабливості підприємств-учасників.

2. За результатами аналізу діяльності корпоративних об'єднань України виявлено основні проблеми системи корпоратизації підприємств енергетичної галузі, доведено необхідність удосконалення системи управління складними структурами, до яких належать інтегровані енергетичні компанії, визначено джерел їх економічного зростання з урахуванням особливостей функціонування корпоративних структур у галузі. У результаті дослідження стану та тенденцій розвитку енергетичної галузі України, джерел її економічного зростання, пов'язаних із динамікою розвитку видобувної промисловості та перспективами використання альтернативних джерел енергії, доведено, що темпи розвитку паливно-енергетичного комплексу суттєво пов'язані з рівнем розвитку економіки країни в цілому. Аргументовано необхідність реструктуризації виробничих потужностей підприємств енергетичної галузі України.

3. Запропоновано концептуальні положення процесу реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури, які дозволяють підвищити збалансованість розвитку підприємств-учасників. Обґрунтовано можливість досягнення максимальної віддачі від використання виробничих потужностей на основі врахування попиту на продукцію корпоративної структури та можливостей перерозподілу інвестиційних коштів корпоративної структури.

4. Обґрунтовано науково-методичний підхід до оцінки збалансованості виробничих потужностей інтегрованої корпоративної структури, який дозволяє оптимізувати витрати окремих підприємств на утримання та експлуатацію виробничих фондів на основі показників потенційного випуску продукції, рівня завантаження виробничих потужностей та структури взаємозв'язків та взаємодії окремих ланок технологічного ланцюга.

5. Розроблено методичний підхід до реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури на основі прогнозування попиту на електроенергію та енергетичні ресурси, який передбачає побудову комплексу економіко-математичних моделей енергоспоживання галузей економіки та домогосподарств, які базуються на передумові, що попит на електроенергію є похідною від попиту на продукцію галузі, залежить від кількості та доходів домогосподарств, та враховує особливості споживання енергії у промисловому регіоні.

6. Запропоновано механізм реструктуризації виробничих потужностей енергетичної компанії на основі принципу збалансованості попиту та пропозиції продукції корпоративної структури, який на основі врахування прогнозів попиту на продукції з виробничими потужностями корпоративної структури та оцінки ступеню взаємодії структурних підрозділів корпоративної структури в межах технологічного ланцюга, дозволяє визначити його слабкі місця, виступає основою для формування оптималь-

ної структури виробничих потужностей і дає можливість максимально задовольнити попит на продукцію та запобігти необхідності утримувати надмірні виробничі фонди.

7. Визначено напрями вдосконалення організаційно-інформаційного забезпечення процесів реструктуризації виробничих потужностей енергетичної компанії шляхом розширення функцій департаменту дирекції зі стратегії та розвитку бізнесу, обов'язками якого є своєчасне і систематичне формування інформаційної бази реструктуризації, що дозволить збільшити ступінь залучення керівництва підприємств-учасників корпоративної структури до процесу прийняття управлінських рішень шляхом накопичення та переробки стратегічної інформації відповідно до інформаційної моделі управління процесом реструктуризації виробничих потужностей.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації в наукових фахових виданнях

1. Касьянова Н. В. Комплексна модель оцінки енергоспоживання в регіоні / Н. В. Касьянова, Ю. О. Левшова, // Научный Вестник ДГМА : сб. науч. тр. – № 2 (14Е). – Краматорськ : ДДМА, 2014. – С. 164–171 (0,68 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : розроблено модель прогнозування попиту на електроенергію у промисловому регіоні (0,38 ум.-друк. арк.).*

2. Мельник Л. Проблемы эффективности системы мотивации в корпоративных структурах / Л. Мельник, Ю. Левшова // Sustainable development. – Евро Експерт-ЕООД, 2014. – Vol. 18. – April 2014. – С. 48–56 (0,79 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : визначено фактори, що обумовлюють вибір управлінського рішення суб'єктом корпоративної структури (0,39 ум.-друк. арк.).*

3. Левшова Ю. О. Теоретичні основи формування вертикальних інтегрованих структур / Ю. О. Левшова // Вісник Донецького університету економіки та права : зб. наук. праць. – Донецьк : ДонУЕП, 2014. – № 1. – С. 145–153 (0,76 ум.-друк. арк.).

4. Левшова Ю. О. Інформаційна модель оптимізації виробничих потужностей енергетичної компанії / Ю. О. Левшова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності¹: зб. наук. праць – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2014. – Вип. 1 (10), Т. 1. – С. 318–324 (0,52 ум.-друк. арк.).

5. Касьянова Н. В. Концепція формування виробничої структури інтегрованої енергетичної компанії / Н. В. Касьянова, Ю. О. Левшова // Вісник СУЕМ : зб. наук. праць – Черкаси : СУЕМ, 2013. – № 1 (16). – С. 52–60 (0,60 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : розроблено концепцію формування виробничої структури корпорації, засновану на принципі збалансованості попиту та пропозиції (0,3 ум.-друк. арк.).*

6. Левшова Ю. О. Формування виробничих структур у паливно-енергетичній галузі / Ю. О. Левшова // Управління економікою : теорія та практика : зб. наук. праць – Донецьк : ІЕП НАН України, 2013. – С. 171–179 (0,60 ум.-друк. арк.).

7. Левшова Ю. О. До проблеми реструктуризації виробничого потенціалу підприємств енергетичної галузі / Ю. О. Левшова // Розвиток економічних методів управління національною економікою та економікою підприємства: зб. наук. праць / ДонДУУ – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – Т. XIII. – С. 138–148 (Серія «Економіка», вип. 246) (0,46 ум.-друк. арк.).

¹ Включено в базу даних Російського індексу наукового цитування (РІНЦ).

Матеріали наукових конференцій

8. Левшова Ю. О. Методичні підходи до прогнозування енергоспоживання / Ю. О. Левшова // Современные проблемы моделирования социально-экономических систем : матер. VI Междунар. науч.-практ. интернет-конф. MPSESM-VI (3–12 апр. 2014 г., г. Харьков) – Харьков : ХНЭУ, 2014. – С. 13–15 (0,17 ум.-друк. арк.).

9. Мельник Л. В. Анализ существующих функций стимулирования персонала с позиций игрового подхода / Л. В. Мельник, Ю. А. Левшова // Економіка та менеджмент : перспективи розвитку : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (6–8 вер. 2013 р., м. Суми). – Суми : СумДУ, 2013. – С. 204–206 (0,14 ум.-друк. арк.). *Особистий внесок : визначено принципи побудови функцій стимулювання персоналу в процесі реструктуризації підприємства (0,07 ум.-друк. арк.).*

10. Левшова Ю. А. Перспективы развития топливно-энергетического комплекса Украины / Ю. А. Левшова // Столыпинские чтения : матер. III Междунар. конф. студентов и молодых ученых (13–14 нояб. 2013 г., г. Симферополь). – Симферополь : Севастопольский филиал РЭУ им. Г. В. Плеханова, 2013. – С. 78-80 (0,25 ум.-друк. арк.).

11. Левшова Ю. О. Виробничі потужності енергетичної галузі України / Ю. О. Левшова // Развитие международных отношений та зовнішньоекономічної діяльності підприємств за сучасних умов : матер. V Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. молодих вчених і студентів (26 жовт.–27 лист. 2012 р., м. Донецьк). – Донецьк : ДонДУУ, 2012. – С. 240–244 (0,24 ум.-друк. арк.).

АНОТАЦІЯ

Левшова Ю. О. Механізм реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.04 – економіка та управління підприємствами (за видами економічної діяльності). – Донбаська державна машинобудівна академія Міністерства освіти і науки України, Краматорськ, 2015.

У роботі вирішено актуальне завдання розробки науково-методичних положень та практичних рекомендацій щодо формування механізму реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури. Запропоновано концептуальні положення реструктуризації, які, на відміну від існуючих, передбачають урахування впливу на діяльність корпорації внутрішніх (на основі показника взаємодії ланок технологічного ланцюга) і зовнішніх (за допомогою коефіцієнту збалансованості попиту та пропозиції на продукцію) чинників, що дозволило конкретизувати обсяги й напрями перерозподілу інвестиційних коштів корпоративної структури.

Встановлено основні складові реструктуризації виробничих потужностей компанії: процес прогнозування попиту на електроенергію та енергетичні ресурси, оцінка взаємодії виробничих підрозділів у межах технологічного ланцюга, модель формування оптимальної структури виробничих потужностей, яка дозволить максимально задовольнити попит на продукцію та запобігти необхідності утримувати надмірні виробничі фонди.

Запропоновано шляхи вдосконалення організаційної структури управління корпоративною структурою шляхом розширення завдань і повноважень департаменту дирекції зі стратегії та розвитку бізнесу.

Ключові слова: корпоративна структура, реструктуризація виробничих потужностей, механізм реструктуризації, енергогенеруючі підприємства, збалансованість попиту та пропозиції, взаємодія ланок технологічного ланцюга.

АННОТАЦІЯ

Левшова Ю. А. Механізм реструктуризації виробничих потужностей корпоративної структури. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.04 – экономика и управление предприятиями (по видам экономической деятельности). – Донбасская государственная машиностроительная академия Министерства образования и науки Украины, Краматорск, 2015.

В работе решена актуальная задача разработки научно-методических положений и практических рекомендаций по формированию механизма реструктуризации производственных мощностей корпоративной структуры.

В теоретическом плане проанализированы существующие концепции корпоративизации промышленных предприятий, что позволило обосновать необходимость совершенствования методических подходов к построению корпоративных структур, которые бы учитывали специфику деятельности промышленных предприятий Украины. Предложено определение корпоративной структуры как объединения экономических субъектов с целью реализации единой стратегии развития за счет расширения и углубления производственно-технологических связей, совместного использования ресурсов, объединения капиталов, создания благоприятных условий для осуществления экономической деятельности и снятия взаимных барьеров.

Выявлены основные проблемы корпоративного управления, доказана необходимость совершенствования системы управления сложными структурами, к которым относятся интегрированные энергетические компании. Обоснована необходимость вертикальной интеграции предприятий энергетической отрасли, путем объединения собственности субъектов хозяйствования различных организационно-правовых форм, которые участвуют в последовательных стадиях цикла производства электроэнергии и энергоресурсов.

Анализ состояния и тенденций развития энергетической отрасли Украины, источники ее экономического роста, связанные с динамикой добывающей промышленности и перспективами использования альтернативных источников энергии, позволил сделать вывод о связи темпов развития топливно-энергетического комплекса с уровнем развития экономики страны в целом. Обоснована необходимость совершенствования системы управления корпоративными структурами энергетической отрасли. Анализ функционирования предприятий, которые входят в состав технологических цепочек ДТЭК, позволил сделать вывод о необходимости реструктуризацией производственных мощностей на основе сбалансирования спроса и предложения на электроэнергию в рамках промышленного региона.

Разработаны концептуальные положения механизма реструктуризации производственных мощностей корпоративной структуры, которые, в отличие от существующих, предусматривают учета влияния на эффективность деятельности корпорации внутренних (на основе показателя взаимодействия звеньев технологической цепи) и внешних (на основе коэффициента сбалансированности спроса и предложения на продукцию) факторов, дают возможность конкретизировать объемы и направления перераспределения инвестиционных средств корпоративной структуры и добиться их максимальной отдачи за счет сбалансированности деятельности предприятий-участников. Обоснована возможность достижения максимальной отдачи от использования производственных мощностей и перераспределения инвестиционных средств корпоративной структуры. Обоснована целесообразность выбора предприятий-участников технологической цепочки по результатам оценки узких мест и расчета критерия технологической ценности, который характеризует эффективность производства продукции.

Предложен научно-методический подход к формированию механизма реструктуризации производственных мощностей корпоративной структуры на основе принципа сбалансированности спроса и предложения на продукцию, который состоит из относительно замкнутых взаимосвязанных блоков: оценки взаимодействия предприятий-участников корпоративной структуры в рамках технологической цепочки; прогнозирования спроса на продукцию; формирования оптимальной структуры производственных мощностей компании на основе балансирования спроса и предложения. Предложенный модельный комплекс обеспечивает логическое отражение структуры проектных продуктов процесса реструктуризации производственных мощностей корпоративной структуры и служит основой для формирования информационно-аналитической модели развития компании в целом.

Получил дальнейшее развитие методический подход к прогнозированию спроса на электроэнергию и энергетические ресурсы, который предусматривает построение комплекса моделей, отражающих взаимосвязи между реальным сектором экономики и домохозяйствами, учитывает особенности потребления энергии в промышленном регионе. Предложенная модель была использована для прогнозирования спроса на электроэнергию в Донецкой и Днепропетровской областях.

Предложена информационная модель управления процессом реструктуризации производственных мощностей, которая построена с использованием стандарта моделирования процессов *IDEFO*, систематизирует и объединяет отдельные информационные потоки и процессы преобразования информации, позволяет упорядочить информационные потоки, необходимые для принятия управленческих решений, и уменьшить расходы на содержание избыточных производственных мощностей.

Определены направления совершенствования организационно-информационного обеспечения процесса реструктуризации производственных мощностей энергетической корпорации путем расширения функций департамента дирекции по стратегии и развитию бизнеса, путем вовлечения руководства предприятий-участников корпоративной структуры в процесс принятия управленческих решений. Разработанный организационно-экономический механизм реструктуризации производственных мощностей корпоративной структуры позволит постепенно вносить необходимые изменения в структуру управления компанией, сократить вре-

менные и финансовые затраты, связанные с внедрением предложенных положений и, как следствие, повысить сбалансированность производственного потенциала корпоративной структуры и улучшить результаты ее финансово-хозяйственной деятельности.

Ключевые слова: корпоративная структура, реструктуризация производственных мощностей, механизм реструктуризации, энергогенерирующие предприятия, сбалансированность спроса и предложения, взаимодействие звеньев технологической цепи.

SUMMARY

Levshova Y. O. Mechanism of restructuring of corporate structure's capacities.

– As the manuscript.

The thesis for obtaining a Degree of Candidate of Economics in the specialty 08.00.04 – Business economics and management (by industry groups). – Donbass State Engineering Academy of Ministry of Education and Science of Ukraine, Kramatorsk, 2015.

In the thesis the solution of an important task of developing the scientific and methodological ideas and practical recommendations on the formation of mechanism of restructuring of corporate structure's capacities is solved. Conceptual provisions of restructuring which, unlike existing, provide taking into account an influence of internal (on the basis of an indicator of interaction between technology chain links) and external (with use of coefficient of balance of supply and demand) factors on activity of corporation are offered. It allowed to concretize volumes and directions of redistribution of corporate structure's investment funds.

The basic components of the restructuring of production capacity were determined: the process of forecasting the demand for electricity and energy resources, evaluation of the interaction of production units within the technology chain, model of the optimal structure of production capacities that will satisfy the demand for products and avoid the necessity to maintain excess production assets.

New ways were introduced to improve the organizational structure of the corporate structure management by expanding the tasks and responsibilities of the Strategy and Business Development Department.

Keywords: corporate structure, restructuring of capacities, mechanism of restructuring, power generating enterprises, balance of supply and demand, interaction between technology chain links.

Підписано до друку 27.04.2015. Формат 60x84/16. Ум. ум.-друк. арк. 0,9.
Обл.-вид. 0,9. Друк лазерний. Зам. № 246. Накл. 120 пр.

Видавець і виготівник Донбаська державна машинобудівна академія
84313, м. Краматорськ, вул. Шкадінова, 72.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК №1633 від 24.12.2003